

het Volksbelang

Liberaal Vlaams Tijdschrift
www.hetvolksbelang.be

nr 05 - mei 2013
Jaargang 134
maandblad

Toekomst van de welvaartsstaat

Na de succesvolle voorjaarsconferentie met onder andere Guy Verhofstadt en Olli Rehn in maart 2012 besloten het LVV en het LVSV dit jaar nogmaals de handen in elkaar te slaan om een minstens even vruchtbare studiedag als vorig jaar te organiseren. Het werd geen duplicaat, noch afkooksel. De samenstelling van de formule was dezelfde als vorig jaar, de

uitkomst werd een conferentie gekenmerkt door inhoudelijk sterke en interessante analyses over één van de meest prangende onderwerpen van deze tijd: de toekomst van de welvaartsstaat.

Lees meer op blz. 4

EXTRA NUMMER

Het Volksbelang digitaal

Ook Het Volksbelang gaat met zijn tijd mee. Het tijdschrift van het Liberaal Vlaams Verbond dat voor het **eerst in 1867** verscheen, is nu compleet gedigitaliseerd door Het Liberaal Archief, en rechtstreeks bestemd voor uw laptop, iphone of ipad.

In een extra nummer volgende maand geven we u het verhaal van 'Volksbelang Digitaal' mee, inclusief enkele historische covers en een brok geschiedenis van het oudste tijdschrift van het land.

Inhoud

VAN DE REDACTIE Liberalisme en welvaart /2 | 100 JAAR LVV De strijd tegen het Egmontpact /3 |
BOEKEN De rusteloosheid van Karel De Gucht /8 | OPINIE Neutraliteit achter het loket/12 |

Van de redactie
door Bert Cornelis

Liberalisme en welvaart

Het LVV en het LVSV hebben ook dit jaar met succes de handen in elkaar geslagen en een boeiend congres georganiseerd. Dit keer stond de toekomst van onze welvaartsstaat op de affiche met eminente sprekers zoals professor Bea Cantillon en Jan Denys van Randstad.

Is de welvaartsstaat nog te financieren en hoe kunnen we de welvaartstaart groter maken om zoveel mogelijk mensen een stukje te geven? Liberalen wenden hun blik helemaal niet af van de realiteit maar zoeken naar oplossingen want de uitdagingen zijn erg groot. In Europa woedt nog altijd een economische crisis die in landen zoals Griekenland op sociaal vlak onmenselijke gevolgen heeft. Een vijfde van de Griekse bevolking leeft in armoede. Meer dan 400.000 kinderen leven onder de armoedegrens. En de extreem hoge werkloosheid geeft niet veel zicht op verbetering.

In Vlaanderen mogen we niet klagen, maar elke arme is er een te veel. Ter ondersteuning van het Vlaamse armoedebeleid heeft de Studiedienst van de Vlaamse Regering een

monitor ontwikkeld die de armoedesituatie en -evolutie in Vlaanderen (Vlaams Gewest) in kaart brengt. Wat lezen we? "De bevolking in Vlaanderen die onder de armoederisicodrempel leeft, daalde van 650.000 personen in 2010 naar 610.000 in 2011 en het percentage arme werkenden nam lichtjes af van 3,5% in 2010 naar 3,1% in 2011. Anderzijds zien we een stijging van het percentage van de bevolking dat leeft in een situatie van ernstige materiële deprivatie (gemis) van 1,6% naar 2,9% en blijft het aantal personen met betalingsachterstand verder toenemen."

Begin dit jaar stelde staatssecretaris voor Armoedebestrijding Maggie De Block de derde editie van het jaarboek 'Armoede in België' voor. Daarin staat dat 15 procent van de

Belgen met een armoederisico leeft. De remedies zijn duidelijk: deze situeren zich op die terreinen waar mensen echt nood hebben aan ondersteuning: werk, huisvesting, welzijn en onderwijs. De liberale staatssecretaris ontwikkelde een kinderarmoedeplan en een armoedebestrijdingsplan met liefst 118 acties.

Een ander element dat onze welvaartsstaat bedreigt is de vergrijzing en de stijgende pensioenlasten. De uitdaging bestaat erin om de pensioenen betaalbaar te houden. De verhoging van de activiteitsgraad van de oudere bevolking vormt een essentieel bestanddeel in elke hervorming van het pensioensysteem. De liberale vicepremier en minister van Pensioenen Alexander De Croo maakt daar werk van. Voor de regeling van de pensioenleeftijd zijn flexibiliteit,

verantwoordelijkheid en rechtvaardigheid van het grootste belang. In plaats van te werken met een pensioenleeftijd, moet er gewerkt worden met het concept van een "normale loopbaan", zeggen specialisten. Systemen van vroegde uittreding moeten worden afgebouwd en de bedrijven moeten gestimuleerd worden om oudere werknemers in dienst te nemen.

Een derde element vormt de gezondheidszorg en de betaalbaarheid ervan. Een nog veel grotere uitdaging, want ook het gezondheidssysteem heeft onder de sociaaleconomische crisis te lijden. Zullen we in staat zijn de (onvermijdelijke en wellicht zelfs wenselijke) scherpe stijging van de kosten ook in de toekomst op een solidaire wijze te financieren? Ons land nam maatregelen om de kosten te beperken, maar een dergelijke louter budgettaire ingreep houdt risico's in dat mensen geen zorgen meer krijgen. Het is daar hoog tijd voor een beleid op langere termijn.

"Liberalen wenden hun blik helemaal niet af van de realiteit maar zoeken naar oplossingen want de uitdagingen zijn erg groot"

De strijd tegen het Egmontpact

“Een historische misdaad”. Zo omschreef het LVV het roemruchte Egmontpact uit 1977 dat een volgende staatshervorming voor België had uitgetekend. Nooit haalde het LVV op communautair vlak in zijn geschiedenis zo hard uit. Het Volksbelang was de motor van een maandenlange strijd tegen wat het blad als ‘bedrog van de Vlamingen’ omschreef.

De resultaten van de parlementsverkiezingen van april 1977 waren voor de Vlaamse liberalen ronduit slecht. De PVV viel terug van 17,27 naar 14,41%. Frans Grootjans nam als voorzitter ontslag en werd door Willy De Clercq opgevolgd en de partij ging in de oppositie tegen de nieuwe regering Tindemans II die het communautair akkoord met socialistische christendemocraten de VU en het FDF uitwerkte. Het pact zelf werd op 25 mei 1977 ondertekend en was het resultaat van moeizame regeringsonderhandelingen.

Het pact trachtte een oplossing te bieden voor de problemen van de begrenzing van de gewesten, hun bevoegdheden, de samenstelling van hun instellingen en de financiële middelen. Voor Brussel huldigde het pact het principe dat de Franstaligen in de randgemeenten dezelfde rechten moesten krijgen als de Nederlandstaligen in Brussel. Er ontstond meteen een enorm protest vanuit de Vlaamse Beweging tegen het pact. Ook de werking van het LVV werd tot het einde van de jaren zeventig door het Egmontpact en de communautaire strubbelingen beheerst.

‘Vlaamse Uitverkoop (VU)’

Volgens het LVV werd door het pact België aan drie politieke machthebbers overgeleverd: Vlaanderen aan de CVP, Wallonië aan de socialistische en Brussel aan het FDF. De CVP zou met het pact voor eens en voor altijd baas worden in Vlaanderen. Van Brussel zou het FDF een volwaardig gewest maken. De CVP had bovendien de VU van Hugo Schiltz als schaamlap gebruikt om het akkoord verkocht te krijgen; volgens het LVV speelden “machtswellustige VU’ers zoals Schiltz daar gretig op in. Naar analogie met de naam die de VU bedacht had voor de PVV in de kies-

campagne van 1968, ‘Pest voor Vlaanderen (PVV)’, kreeg de VU nu op haar beurt een scheldnaam van de Vlaamse liberalen: ‘Vlaamse Uitverkoop (VU)’.

Het LVV wees op de ondemocratische wijze waarop het pact was tot stand gekomen, in een besloten kring van partijvoorzitters, buiten het parlement om. Volgens het LVV werd de homogeniteit van het Vlaamse taalgebied niet gerespecteerd. Het driedelig federalisme was nefast voor de Vlamingen die in de minderheid kwamen in het land en in Brussel geminoriseerd zouden worden.

Piet Van Brabant plaatste boven zijn artikel in juli 1977 in Het Volksbelang de titel “Het bedrog der Egmonters”. “Nu zitten alle Vlamingen opgescheept met een pact, dat in alle opzichten verwerpelijk is. Dit volksbedrog kan onmogelijk de basis zijn van de door eenieder verhoopte pacificatie.”

Het protest groeide aan en in september 1977 werd een anti-Egmontcomité opgericht waarbij het LVV zich aansloot. Het verbond riep zijn leden op om deel te nemen aan verschillende betogingen. Het LVV maakte er onder leiding van voorzitter Louis Waltniel een erezaak van om eensgezind als Vlaamse drukingsgroep tegen het pact te strijden. Er werd daarbij nauw samengewerkt met het Overlegcentrum van Vlaamse verenigingen onder leiding van voorzitter Adriaan Verhulst en het Willemsfonds, gesteund door de PVV-parlementsleden. Weer schreef Piet Van Brabant in Het Volksbelang van september 1977 harde taal: “De liberale Vlamingen hebben met het Egmontpact geen uitstaans.

De voorpagina van Het Volksbelang van juni 1977: naar analogie met de naam die de VU bedacht had voor de PVV in de kiescampagne van 1968, ‘Pest voor Vlaanderen (PVV)’, kreeg de VU nu op haar beurt een scheldnaam van de Vlaamse liberalen: ‘Vlaamse Uitverkoop (VU)’. Op de cartoon staat VU-voorzitter Hugo Schiltz.

Zolang het niet gekelderd is, hebben zij slechts één Vlaamse plicht: de realisatie van het pact dwarsbomen.”

De steeds groeiende groep van tegenstanders tastte ook de CVP en de VU aan. Bovendien waren er grondwettelijke bezwaren van de Raad van State. Het pact werd uiteindelijk onuitvoerbaar en de regering van Leo Tindemans diende op 11 oktober 1978 haar ontslag in. – B.C.

Bronnen:

Piet Van Brabant, Wouter Blomme, *Als een vuurtoren. 85 jaar Liberaal Vlaams Verbond (1913-1998)*. Uitg. LVV/Liberaal Archief, 1998. - *Volksbelang*: 1977.

Prof. Erik Schokkaert van de KU Leuven.

Moderator Guy Tegenbos (De Standaard).

Prof. Bea Cantillon (Centrum voor Sociaal Beleid/UA) en prof. Marc De Vos (UGent/VUB/Itinera).

‘Welvaartsstaat, vaarwel?’

Na de succesvolle voorjaarsconferentie met onder andere Guy Verhofstadt en Olli Rehn op 17 maart 2012 besloten het LVV en het LVSU nogmaals de handen in elkaar te slaan om een minstens even vruchtbare studiedag als vorig jaar te organiseren. Op 27 april 2013 werd het geen duplicaat, noch afkooksel. De samenstelling van de formule was dezelfde als vorig jaar, de uitkomst werd een conferentie gekenmerkt door inhoudelijk sterke en interessante analyses over één van de meest prangende onderwerpen van deze tijd: de toekomst van de welvaartsstaat.

Michiel Rogiers, Voorzitter LVSU (Liberaal Vlaams Studenten Verbond)

Na een lange werkweek is het niet zo evident om mensen een 6e dag op rij te laten genieten van een vroege, stralende, opkomende ochtendzon. Toch waren er ruim 70 mensen present om deel te nemen aan een discussie over de toekomst van ons allen. Vele LVSU'ers bleken op jonge leeftijd reeds geïnteresseerd in hoe de toekomst van hun oude dag eruit kan zien. De intergenerationele solidariteit staat op de helling. De interesse van menig LVSU'er was dan ook niet verwonderlijk, want het is misschien net deze generatie die zal mogen opdraaien voor het wanbeleid, de spildrift en decadentie van de voorbije 40 jaar. Het zijn misschien zij die genoodzaakt zullen zijn om oplossingen aan te bieden. Beter vroeg beginnen dus met het verwerven

van inzicht in de organisatorische complexiteit van onze welvaartsstaat.

“Welvaartsstaat, vaarwel?” is geen lukraak gekozen titel, hij draagt in zich de vraag of de welvaartsstaat zoals we die nu kennen nog van deze tijd is en überhaupt te financieren valt. Op de conferentie werd de welvaartsstaat dus in vraag gesteld. En terecht. Geen taboes, noch dogma's. Dat is het ware liberalisme. Alles in vraag durven stellen. Wie geen aandacht besteedt aan het opstellen van een reddingsplan voor het moment dat de boot zinkt, zal niet genoeg hebben aan het geniale idee van het moment zelf. Verdrinken zal het lot wezen. Had men maar aan een reddingsplan gedacht. Of zoals Macchiavelli schreef: het klassieke gebrek van de mens is dat hij het onweer niet ziet aankomen, zolang het nog mooi weer is. Waaghalzen die de welvaartsstaat in vraag durven te stellen worden

al snel gebrandmerkt als extreme egoïsten. Nochtans moeten we met z'n allen constateren dat er sociale problemen zijn.

Armoede

Niettegenstaande de torenhoge Belgische belastingen en gigantische uitgaven voor de sociale zekerheid op de overheidsbegroting, blijken vele mensen in de armoede te verzeilen. Als de welvaartsstaat afbrokkelt en het

---

“Het in vraag stellen van de welvaartsstaat in haar huidige vorm is een daad van intellectuele eerlijkheid”

Napraten na het congres.

Jan Denys (Randstad).

Clair Ysebaert (voorzitter LVV).

moelijk heeft, dan is kritiek uiten op het huidige systeem geen symbool van egoïsme, maar net van ware solidariteit. Het resultaat van een optelsom van de beste bedoelingen in de wereld in combinatie met slechte incentives via de verkeerde instituties kan een ware verschrikking zijn. De intenties van de vaandeldragers van de welvaartsstaat zijn irrelevant ten opzichte van de uitkomst van het beleid. De huidige inefficiënte allocatie van belastinggelden naar vaak zelfverklaarde hulpbehoevenden is in vele gevallen een sponsoring van de marginaliteit. Het zijn inderdaad onze afschrikwekkende belastingen en onze hallucinant hoge loonlasten die onze economie vacuüm hebben gezogen. Onze Europese “welvaartscultuur” staat op de helling, en als dit zo blijft zal Griekenland niet het enige Europese land zijn dat deze eeuw kapot gespeculeerd wordt.

Folklore?

Dit zijn argumenten die kunnen leiden tot frustratie en de drang om ons sociaal stelsel te vervangen door het mechanisme van vraag en aanbod. Is horizontale solidariteit vaak slechts folklore? Hoe betalen we de pensioenen? Moeten pensioenen überhaupt door de overheid betaald worden? Wat met het Matteüs-effect? Zal een daling van de sociale zekerheidsuitgaven een sociaal bloedbad creëren? Waarom nog bijdragen als men niets terugkrijgt of wat men krijgt ondermaats is? Het in vraag stellen van de welvaartsstaat in haar huidige vorm is een daad van intellectuele eerlijkheid.

“Een groeinorm opleggen in de gezondheidszorg is een vorm van planeconomie, die ingaat tegen alle realiteit”

Bovenstaande vragen en problemen werden uitgebreid bediscussieerd in een politiek debat met Alexander De Croo (Open Vld), Karin Temmerman (sp.a) en Wouter De Vriendt (Groen) en een academisch debat met prof. Marc De Vos en prof. Bea Cantillon. Diepere analyses werden aangeboden in lezingen door prof. Erik Schokkaert (KULeuven) en Jan Denys (Randstad).

Na een korte inleiding van LVV-voorzitter Clair Ysebaert kruisten drie politici de degen tijdens het eerste debat: Karin Temmerman (sp.a), Wouter Devriendt (Groen!) en Alexander De Croo (Open Vld). Het debat werd gemodereerd door De Standaard-journalist Guy Tegenbos. Zoals wel vaker het geval is bij debatten tussen politici werden er weinig uitgesproken standpunten ingenomen. Minister De Croo kwam inhoudelijk sterk voor de dag. Toch was het zo dat Temmerman en De Croo, als coalitiepartners met handen en voeten aan elkaar gebonden, elkaar spaarden. Dit gaf De Vriendt de kans om het sterkst uit het debat te komen en het meest liberale standpunt in te nemen wanneer hij pleitte voor een significante loonlastenverlaging. Hij bleef wel op de vlakte hoe deze loonlastenverlaging moest gefinancierd

worden. Uit het debat viel ook nog te onthouden dat geen van de deelnemers voorstander is van een vlaktaks.

Dramatische vergrijzing

Tijdens het tweede debat discussieerden twee academici over de welvaartsstaat: prof. Bea Cantillon (Centrum voor Sociaal Beleid/UA) en prof. Marc De Vos (UGent/VUB/Itinera). Moderator was opnieuw Guy Tegenbos. Beide academici verschilden weinig van mening en waren opvallend optimistisch over de toekomst van de welvaartsstaat. Toch benadrukte professor De Vos het probleem van de tanende intergenerationele solidariteit veroorzaakt door de gevolgen van het repartitiestelsel. De dramatische vergrijzing plaatst de federale regering voor een dubbele pensioenuitdaging. Zij moet niet alleen het bestaande systeem redden voor de generaties die erin vastzitten, de regering moet tevens een herhaling van het rampscenario vermijden voor toekomstige generaties. Hij pleit hierbij, zoals professor De Vos reeds vele malen in het verleden deed, voor een kapitalistestelsel. Dit systeem dient zowel de pensioenen als de Belgische economie, gezien pensioenfondsen investeringskapitaal voor de economie genereren. Via deze pensioen-

Michiel Rogiers
(voorzitter LVSV).

LVV en LVSV sloegen opnieuw de handen in elkaar voor het congres.

Het debat met de politici.

fondsen betalen gepensioneerden onrechtstreeks de lonen mee van de werkende generatie, wat veel gezonder is dan waarvoor het repartitiestelsel staat. In dit laatste systeem financiert de werkende generatie niet alleen zichzelf maar ook de gepensioneerden, wat onhoudbaar is gezien de slinkende jongere generatie, de al torenhoge belastingen en het fenomeen van de vergrijzing.

Vervolgens stonden er twee lezingen op het programma. Tijdens de eerste lezing gaf professor Erik Schokkaert (KU Leuven) wat meer duiding over het concept welvaartsstaat, met specifieke nadruk op de ziekteverzekering. Professor Schokkaert gaf vier belangrijke elementen die volgens hem meer moeten benadrukt worden in het debat over de gezondheidszorg: versterk het verzekeringselement, maak solidariteit meer transparant, onderschat het belang niet van reciprociteit en verval niet in cijferfetisjisme, waarbij de groeinorm van 4,5% in de Belgische ziekteverzekering als voorbeeld werd genomen. Met deze laatste bemerking legde hij –waarschijnlijk onbedoeld– even de vinger op de wonde in het denken van menig politicus die meestal voorstander is van deze groeinorm. In een verouderende en meer ontwikkelde samenleving zal de vraag naar gezondheidszorg echter blijven stijgen en is het niet onlogisch dat de gezondheidszorg groeit. Een groeinorm opleggen in de gezondheidszorg is een vorm van planeconomie, die ingaat tegen alle realiteit.

Tijdens de laatste lezing gaf Jan Denys (Randstad) wat toelichting over de werkloosheidsverzekering en de arbeidsmarkt in het algemeen. Hij benadrukte dat er duidelijk regionale verschillen zijn op de Belgische arbeidsmarkt. Wallonië en Brussel behoren

---

“Op deze lenteconferentie bleek dat er nood is aan meer liberalisme om zoveel mogelijk welvaart voor zoveel mogelijk burgers te genereren”

---

tot de slechtste regio's in Europa, maar ook Vlaanderen behoort eigenlijk slechts tot de Europese middenmoot wat betreft arbeidsmarkt-kwaliteit. Daarom is er meer nood aan flexibele arbeidsmarkten. Eén van de zwakke punten van de Belgische arbeidsmarkt is de lage tewerkstellingsgraad van 50-plussers en de lage aanwervinggraad van deze 50-plussers. Het Belgische systeem van anciënniteit zit hier voor veel tussen. Ook is de jongerenwerkloosheid een groot probleem. Denys sloot, niet geheel onverwacht gelet op zijn positie bij Randstad, af met een pleidooi voor meer interim-arbeid.

Dankwoord

In mijn slotwoord bedankte ik LVV-voorzitter Clair Ysebaert, Franc Bogovic, Bavo De Mol, Filip De Clercq, Luc Pareyn en de andere mensen van het Liberaal Archief voor hun uitmuntende hulp bij de organisatie van de lenteconferentie. Vooraleer de leerrijke ochtend werd afgesloten met een receptie, benadrukte ik om meer aandacht te besteden aan de grondbeginselen en de kracht van de vrije markt. We zijn hiertoe genoodzaakt gezien de vergevorderde expansiedrang van de Belgische overheid. Een te groot overheidsbeslag en een staatsschuld van 100% van het BBP zijn onhoudbaar, zeker wanneer we de goede levenskwaliteit van de voorbije jaren wensen te behouden. There is no such thing as a free lunch. Blijkbaar kan men enkel aan structurele hervormingen doen wanneer het geld echt op is, getuige de situatie in Zuid-Europa. Hoe lang zal men nog wachten? Een antwoord op het welvaartsvraagstuk geven is aartsmoeilijk, maar uitdagend.

Op deze lenteconferentie bleek dat er nood is aan meer liberalisme om zoveel mogelijk welvaart voor zoveel mogelijk burgers te genereren. Minder centen voor de staat, meer centen voor u. Francis Fukuyama schreef zijn magnum opus veel te vroeg. De strijd om de vrijheid is verre van gestreden. Een recent overleden Brits politicus zei het ooit als volgt: You may have to fight a battle more than once to win it. Liberaal land, gelukkig land.

30 + 1 = 29!

Een foutje van de rekenmachine? Helemaal niet, want voor het Liberaal Archief in Gent klopt deze rekensom wel degelijk. Het Liberaal Archief is dertig jaar jong, maar vorig jaar kon dit wegens de werken aan het Kramersplein niet worden gevierd. Intussen heeft ook de oude stadsschool waarin het Liberaal Archief huist, een facelift gekregen. De gevels zijn gerenoveerd en binnen is de kantoorvleugel grondig vernieuwd. Op **ZATERDAGNAMIDDAG 29 JUNI** houdt het **LIBERAAL ARCHIEF** daarom **OPEN DEUR**. U bent van harte welkom.

De deuren gaan open om 13 uur. Er zijn **doorlopend rondleidingen** en doorheen het hele gebouw worden **markante collectiestukken tentoongesteld**. In de Blauwe zaal houdt om **14u30 prof. dr. Karel Velle**, Algemeen Rijksarchivaris, een betoog over het **belang van archieven en cultureel erfgoed**. Daarna volgt een geanimeerd **panelgesprek met ministers van Staat Annemie Neyts, Herman De Croo en Karel Poma, en met prof. em. dr. Walter Prevenier**, gemodereerd door Bert Cornelis. De namiddag wordt gepresenteerd door **Jaak Pijpen**. Om **17u** volgt een **receptie** om bij te praten met liberale vrienden en bekenden.

Het Liberaal Archief hoopt u te mogen begroeten op zijn opendeurdag. Noteer nu reeds in uw agenda: zaterdagmiddag 29 juni 2013, Liberaal Archief, Kramersplein 23 te 9000 Gent. Graag een mailtje naar opendeur@liberaalarchief.be.

Liberaal Archief

Liberaal Archief - Kramersplein 23 - B-9000 Gent
tel + 32 9 221 75 05 - fax + 32 9 221 12 15 - info@liberaalarchief.be - www.liberaalarchief.be

De rusteloosheid van oude liefde

Europees commissaris voor Handel Karel De Gucht heeft ervaring zat met het Parlement en met bijen. Hij zetelde zelf in het EP van 1980 tot 1994 en kent het klappen van de zweep. Hij begrijpt dan ook de hele rel in het Parlement over de bescherming van de bijen. Van bijen onthoudt De Gucht vooral de democratische besluitvorming. De bijenparabel die hij vertelt op blz. 112-113 van *Vrijheid* is een kernstuk.

door Lukas De Vos

De Gucht schaaft zich achter het aloude adagium van Bernard de Mandeville, die in zijn *Fable of the Bees, or Private Vices, Publick Benefits* (1714/1724) het eigenbelang niet in tegenspraak ziet met gemeenschappelijke welvaart. “Wat voor schade breng ik de mens toe, als ik hem meer met zichzelf bekend maak dan hij daarvoor was?”, stelt Mandeville, die uitdagend genoeg bepleit dat individuele ondeugden (zoals hebzucht) vaak het algemeen welzijn of profijt verhogen.

Niet dat De Gucht aanzet tot misbruik, integendeel. Zijn liberale belijdenis – want dat is het – stoelt op het rationele inzicht dat rechtlijnigheid in alle geledingen van het maatschappelijk bestel lonender is dan ad hoc-besluiten. De Gucht is op zijn best

---

“De Gucht is op zijn best als hij zijn eigen, irrationele woede intoomt”

---

als hij zijn eigen, irrationele woede intoomt. Want *Vrijheid* is ingegeven door irritatie, dat is duidelijk. Het eerste van de drie delen (Het Liberale Wereldbeeld) is het meest samenhangend, het meest overtuigend, en het sterkst begrond.

Afkeer

De viscerale afkeer van wat De Gucht nationalisme noemt – maar waar hij vaak staatsnationalisme verwart met volksnationalisme of met symboolnationalisme tout court – verzwakt danig zijn betoog tegen met name De Wever en “de” N-VA. Net als Marnix schiet hij daar door zijn opwinding een stuk van zijn doel voorbij. Economisch immers is De Wever wellicht zijn meest voor de hand liggende bondgenoot. De methodes zijn anders, de retoriek werkt vervalsend. Het – voorbijgestreefde – geloof in de natiestaat heeft evenwel nood aan een kritischer en historischer bijstelling dan het onbevraagde houvast dat hij nu moet bieden. Die myopie dat “ons federale systeem nu eenmaal niet toelaat dat een taalgebonden meerderheid haar waarheid opdringt aan de minderheid” tast door zijn platitude het nochtans ijzersterke pleidooi aan voor een ontroezend maatschappelijk project.

Nuance en fijnmazigheid

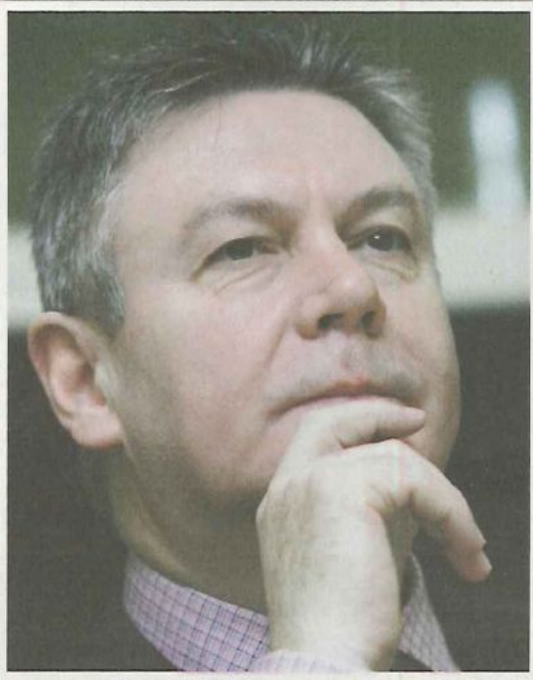
In zijn ontwerp van maatschappelijke orde-

ning heeft De Gucht wél oog voor nuance en fijnmazigheid. De sterkste bladzijden – met persoonlijke betrokkenheid – gaan juist over de gevaren voor de privacy in de grootse economische bovenbouw waaraan de geglobaliseerde wereld timmert. “Nauwkeurige voorzichtigheid blijft een basiseigenschap van elk contract tussen de overheid en de burger”. Rousseau en pater Poirter in één. Prudentia, voorzichtigheid, één van de vier principes waarop De Gucht zijn politiek credo bouwt (naast iustitia, temperantia en fortitudo; rechtvaardigheid, gematigdheid, en sterkte). De Gucht ontloopt het makkelijk verwijt om post quem de juiste remedies voor te schrijven voor de ongeziene crisis die de Europese Unie doormaakt. Terecht spreekt hij van “the perfect storm”. Alle voorwaarden waren vervuld om tot een heuse crash te komen na de instorting van Lehman Brothers eind 2008. De veelzijdige rol van de financiële markten, de bedrieglijke complexiteit van de financiële producten, de intense verwevenheid van private en overheidsfinanciën, politieke onwetendheid, laksheid in de toepassing van eigen afspraken (de opgelegde rem op de begrotingstekorten, die Duitsland en Frankrijk al meteen met voeten traden in 2004, zónder Europese sanctie), begrotingsbehoudsgezindheid – ze spelen alle mee in de verklaring, maar niet in de oplossing van de crisis. Het échte probleem ligt “bij de lidstaten die de onderbouw van de gezamenlijke munt uitmaken”, omdat de verschillen niet verkleind zijn, en “de lintworm” van protectionisme endemisch blijft.

IJzeren logica

De Gucht stelt verder een ijzeren logica in de ontwikkeling van de Europese samenwerking. Net zoals hij pas in Harvard (of in mediagesprekken thuis) de hachelijke, maar

onvermijdelijke vrijhandelsakkoorden met de Verenigde Staten aanpreekt ("Ik heb nooit beweerd dat het makkelijk zal gaan. Alleen al de afstemming van de standaarden, bijv. voor genetisch gemanipuleerde gewassen, veronderstelt harde en moeizame compromissen"), toont De Gucht aan hoe de invoering van de euro – nieuwste lid van de club, nummer 18, wordt Letland – de noodzakelijke, politieke én logische opvolger moest worden van de interne markt. Hij levert bewijzen. "Ondanks of dankzij de eurocrisis is gebleken dat de twee basisredeneringen juist waren. Bij de volgende zwarte beursdag (...) bleek de euro inderdaad een vangnet te bieden en intussen is iedereen het erover eens dat het risico van een Griekse uitstap niet zozeer lag in de directe gevolgen voor de munt, als wel in de implosie van de interne markt die eruit zou kunnen volgen" (blz. 96). Devaluatie als protectionistische stimulans leidt tot concurrentievervalsing, en dus tot ontbindende factor van de open markt.

Vrekkige hardnekkigheid

De Gucht anticipeert al op de terechte kritiek die Paul de Grauwe en Yuemei Ji vastkoppelen aan te rigide economische voorschriften. "Angst en paniek hebben geleid tot excessieve, zelfs zelfvernietigende besparingen in het zuiden en faalden om de economie in het noorden te stimuleren". Het nut van een tweesporenbeleid, met aanvaardbare begrotingstekorten tot 3 % in de rijke landen en een gespreider besparingstraject voor de armere landen is meteen vastgeklonken aan het stabiele platform dat de euro biedt. De Gucht veroordeelt impliciet mee de vrekkige hardnekkigheid van kortzichtige nettobeta-

---

"De Gucht zet van zijn kant zwaar in op burgerschap, niet op de staat. Dat is meer dan een lovenswaardige gedachte, de mens moet voorgaan op de organisatie"

---

lers in de Unie als Groot-Brittannië, Denemarken, Zweden, Nederland of Oostenrijk.

De Gucht wijst ook op de onvruchtbare hang naar behoud van voorbijgestreefde industrieën of landbouwwarealen. "Onderzoek en ontwikkeling, nieuwe producten, ze zijn eindeloos belangrijker dan gedaas over de instellingen". Ook de ontwikkelingen in Groot-Brittannië staven zijn rechtlijnigheid. In februari was het BBP daar met 0,3 % gekrompen. De groeivoorzichten zijn somber. Kredietbeoordelaar Moody's verlaagde de rating van Londen van de topklasse Aaa naar Aa1, lager dan die van Luxemburg of het eiland Man. Nederland wacht allicht hetzelfde lot.

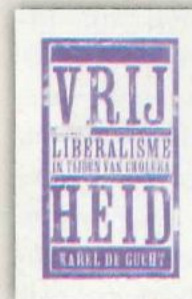
Daarom heb ik het moeilijk met De Guchts verdediging van Duitsland (blz. 106-107), dat geen minimumloon kent, en er de facto een dubbele boekhouding op nahoudt: een voor de gewone, door vakbonden beschermde werknemers, en een voor de economie met zwaar onderbetaalde migranten. Het is wat oneerlijk dan Jacques Delors' pleidooi voor meer subsidiariteit in te roepen, als men niet tegelijkertijd datzelfde argument toekent aan regio's als Vlaanderen (toch de vierde belangrijkste van de 226 regio's die Europa onderscheidt). Het is ook fout supranationale richtsnoeren te hanteren om Raad en Parlement uit de wind te zetten. "Met wat er leeft in de lidstaten" (blz. 109) is niet gedekt wat er leeft in de regionale clusters. En "het verhaal van Europa schipert telkens tussen dat supranationale en het intergouvernementele, en dat doet het vandaag opnieuw (...). Het supranationale, dat vaak aangevoeld wordt als het ondergraven van de Europese eenheid, leidt in de praktijk altijd tot meer Europa".

Sta me toe te twijfelen. Ik wil zelfs niet anticiperen, maar ik voel nu al dat het Parlement uiteindelijk zal zwichten voor de afpersing door de Raad om de meerjarenbegroting 2014-2020 te versmachten tot 1 % van het

hele Europese BBP. "Flexibiliteit" is het toverwoord, het afschaffen van de rebate om ongebruikte bijdragen elders in te zetten. Maar eigen inkomsten van de Unie blijven zo geboeid aan nationale vrijgevigheid. Of het gebrek daaraan. Kortzichtigheid is de doodgraver van een echte Unie.

De Gucht zet van zijn kant zwaar in op burgerschap, niet op de staat. Dat is meer dan een lovenswaardige gedachte, de mens moet voorgaan op de organisatie. In rechtskundige termen: het "summa ius, summa iniuria" is onhoudbaar, als daarmee de integriteit van de mens en zijn vrijheid in het gedrang komt. Iustitia identificeert De Gucht met "solidariteit en eerlijkheid", fairness (blz. 52).

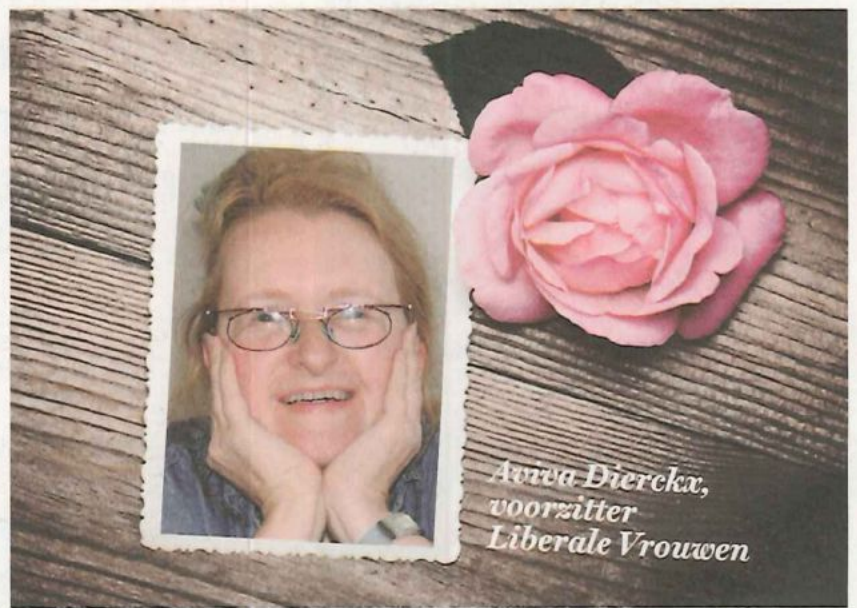
In die redenering kan ik helemaal meegaan, het is onhoudbaar dat de overheid zich steeds meer verlaagt tot uitholling van onbespreekbare grondprincipes als het vermoeden van onschuld of de toepassing van controlemechanismen die ze elders veroordeelt. Het gaat van omgekeerde bewijslast tot schuld als uitgangspunt, van achterbaks toezicht en hoogtechnologische bespieding tot administratief gekoeioneer. Daar is maar één verweer tegen, als men de deur niet wagenwijd wil openzetten voor anarchistisch verzet: een ijzeren logica van individuele rechten. Die humanistische gedrevenheid vormt bij De Gucht het cement van zijn kijk op de democratische samenleving. Het is een waardering die weinig auteurs toevalt. Ik denk dat een roemer van zijn eigen Umbrische wijn bij De Gucht niet de rechtlijnigheid zal afbotten, wel het uitdagend compromisloze taalgebruik. En dan staan we opnieuw een heel stuk verder.

Karel De Gucht, Vrijheid. Liberalisme in Tijden van Cholera. Antwerpen, De Bezige Bij 2012; 276 blz.

Femen als fenomeen

Je werd de afgelopen weken met de blote borsten van Femen om de oren geslagen. Figuurlijk dan. Ze waren al een fenomeen, met acties op voetbalkampioenschappen tegen sekstoerisme, Pussy-Riot en abortusacties mogen op steun rekenen, ze protesteerden tegen magere Versace-modellen, tegen vrouwonvriendelijkheid en homofobie in alle religieuze systemen. Nuance laten ze aan anderen, zij gaan voor de barrikaden. In Brussel doken ze op bij een debat, waar aartsbisschop Léonard niet het vuur aan de schenen maar het wijwater over het hoofd kreeg om zijn homofobe uitspraken. Met 4 waren ze, het bovenlijf volgeschreven met redelijk humoristische slogans: "anus dei is coming", "god save the gouine" en "my body my rules". Frans en Engels, want de Belgische Femen trok geen Nederlandstalige nipples aan. En tenslotte was het ook aan de ULB hé. Waar openheid en laïcité de regel zijn, toch? En vrije meningsuiting, in lijn met het thema: blasfemie, een voorstel om die 'misdaad' te schrappen uit het wetboek.

En wat komen die vier meisjes doen? Geheel het onderwerp illustreren, denk ik zo: het recht op blasfemie... zie immers het niveau van hun slogans, het blasfemisch gebruik van plastieken Mariabeeldjes met wijwater. Maar juist de meneer van 'schrapp blasfemie-als-misdaad' staat op foto's als een driftkikkertje zo'n activiste een venijnige trap te geven. Euh? Hoe zit dat? Hij verklaarde trouwens dit opnieuw te doen, mocht hij de kans krijgen. En zelden heb ik vrij- en/of fijnzinnig België zich ZO zien opwerpen als verdedigers van die arme kerkvader, zo belaagd. Ook

feministisch België kon zich niet rap genoeg distantieëren.

Bedreiging?

Wat is er toch aan de hand? Wát precies is zo bedreigend aan blote borsten? Goed, ze doen dus iets meer dan borsten tonen. Ze vlechten bloemen in het haar, en stormen onuitgenodigd podia op, als heksen uit Macbeth. Daarbij gillen ze als schreeuwelijken, maar nooit worden ze hooligans. Ze tonen bovenlijven, als sandwichborden volgeschreven met harde slogans, niet in sierlijke kalligrafie maar brute zwarte letters, alsof op een schutting en niet op een zachte boezem. Anti-globalisten laten uitgebrande auto's achter, het spoor van Euro-boeren volg je via gesneuvelde ruiten, de gemiddelde betoging in Brussel gaat er heftiger aan toe dan de scenario's van Femen. Wijwater gooien ze, geen taarten, geen verf, geen drek. Ze roepen wel, ze slaan nooit, geweldloosheid staat in hun principeverklaring. Ze worden wel zélf geslagen, gesleurd, geduwd, bespuwd, gekneusd, en, aan de ULB: gestampt.

Nochtans, nieuw is het niet, wat ze doen. Dolle Mina's waren zeker zo radicaal, en "Baas in eigen buik" werd ook op een bloot velletje geschreven. Bh's verbranden, zelfs al was het met de kleren aan, werd op spot en misprijzen onthaald, maar zelden op agressie van het soort dat we nu zien.

Freudiaans

Terug naar de pointe: het is het contrast dat agressie opwekt, rollen overhoop haalt, alle vrouwelijke archetypes samensmelt tot iets

wat mannen van de kaart brengt en dat vrouwen liever in Pandora's doos willen houden. Lieflijke bloemenmeisjes die stormen en razen als feeksen, malse boezems met harde schuttingtaal waar je niet naast kan kijken. Boezems die je daardoor niet meer kunt zien als gesexueerd noch als zingend, die zo 'ontnomen' worden aan de blik, en toch gebruik maken van die blik. Puur Freudiaans. Je krijgt er geen 'pak' op tenzij door hardhandige 'aanpak'. Hetgeen we zagen gebeuren. Fysiek door deftige heertjes van de ULB, verbaal door sommige feministen.

Mijn eigen vrouwenbeweging mag zich dan liever van andere middelen bedienen om aan emancipatie en empowerment te werken, toch hoeven wij niet onmiddellijk klaar te staan om Femen het recht te ontnemen zich feministen te noemen. Het topless-activisme van Femen is uitvergroet, maar niet grotesk en zeker geen karikatuur van feminisme noch van laïcité. Grotesk is datgene waartegen zij protesteren. En wat vréemd toch, dat het precies de Dolle Mina's van vroeger zijn die nu een feministische banvloek willen uitroepen over Femen, terwijl wij, de burgertruten met altijd al meer conventionele methodes, niet bang zijn om ieders vrijheid van methode te verdedigen: laat duizend bloemen bloeien. Desnoods in het haar en mét blote boezem.

(*) Mao zei dat vrouwen de helft van de hemel op hun schouders dragen. De Liberale Vrouwen is het eerder om de wereld te doen: dit is een column van Aviva Dierckx over dié bepaalde kijk op de wereld.

De Krokodillentranen van Koen Van Wichelen

Neen, de Vlaamse letterkunde is (nog) niet dood hoewel uitgevers moord en brand schreeuwen wegens 'gebrek aan talent' terwijl getalenteerde jongeren geen uitgevers vinden om hun boek gepubliceerd te krijgen. Als dat dan toch gebeurt, zoals met de debuutroman 'Krokodillentranen' van Koen Van Wichelen zet de uitgever op het voorplat: 'Een kruising tussen Herman Brusselmans en Dimitri Verhulst...' Een gewaagd citaat. Want Van Wichelen is noch een Brusselmans, noch een Verhulst.

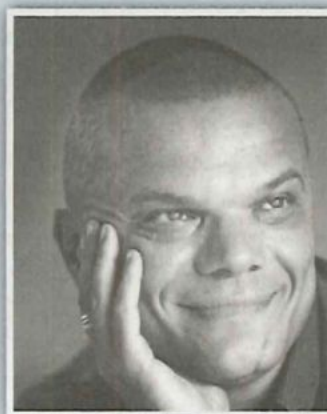
door John Rijpens

Herkenbare personages

De roman is wel in een adembenemende verbale cadans opgebouwd. De lezer maakt kennis met een aantal herkenbare personages tijdens een weekend binnen een bewogen voetbalwedstrijd in een Vlaamse stad 'waar het altijd regent'. Met in eerste instantie een arrogante 'de President' van een Ligaclub in de problemen die zijn entourage overdondert via een reeks van beproefde schunnigheden, de humor van de gewone man en de banale sportterminologie ('zij stonden in de kelder van de klassering', 'hij was de olie in het raderwerk van de ploeg', kapitaalcrachtige oliesjeiks die in voetbal investeren zijn 'kamelenneukers', spelers die naar Saoedie-Arabië uitwijken, gaan er in 'een zandbak spelen', Japanners zijn 'spleetogen', scheidsrechters zijn 'zakkenwassers', homo's zijn 'bruinwerkers').

Niet weg te denken is de schaduw van de President, zijn trouwe luitenant en rechterhand (een soort Michel Verschueren-figuur), naast een sterspeler die in de lappenmand ligt en die een lucratieve transfer weigert ('het kreng wil niet'), en verder een populaire Frank Raesachtige sportpresenter, en de voorzitter van de aartsvijand (een rivaliserende ploeg).

Net voor halfweg het verhaal last de auteur in cursief een acht bladzijden lange 'noot van de schrijver in'. Geschreven in de ik-vorm verwacht men zich aan een soort 'fatigue d'écrivain' maar het lijkt meer op een intermezzo om enkele andere personages te introduceren die weinig of niets met het voetbalgebeuren te maken hebben. Zoals een verpleegkundige op de spoedafdeling van een ziekenhuis die bijklust als dienstster in een wegrestaurant om de studies van haar dochter te kunnen financieren, een fotograaf die een in de stad verblijvende Amerikaanse filmproducent moet fotograferen, een steenrijke en corrupte voetbalspelersmakelaar met een zwak voor jonge, knappe meisjes, de nachtportier van het poepsjieke hotel waar de Amerikaanse filmproducent verblijft. Finaal komen al die personages samen en zoals de auteur besluit: "En dan begint die hele kloterij weer van vooraf aan".

Hedendaagse caleidoscopische wereld

Krokodillentranen is meer dan een waarheidsgetrouw opgehangen beeld met zijn cynische evocaties van het kleurrijke Vlaamse voetbal-erijwereldje. Uitzondering

gemaakt voor enkele objectieve hoofdstukken die briljant de geestestoestand beschrijven van enkele personages is dit inderdaad meer dan een journalistieke roman over voetbal, zijn dirigenten, spelers, supporters. De literaire formule is een mengsel van journalistieke objectiviteit en de intimiteit van (persoonlijke?) memoires. Beide verzadigen onze eigentijdse behoefte om over een caleidoscopische wereld een betekenis te kunnen lezen.

Het lijkt geen twijfel dat Van Wichelen zich thuisvoelt in dit genre. Helemaal niet gebonden aan de actualiteit zijn de prachtige bladzijden waarin Van Wichelen het heeft over 'zondagskinderen' en 'misantropen' die elkaar ontmoeten in een homopark, de lobby van een hotel of de eerste hulpafdeling van een ziekenhuis. Een stukje sociale geschiedenis van het voorbije Vlaamse decennium, een polsslag van het moderne Vlaanderen waarvan de prognose niet erg optimistisch is.

Al bij al een erg bijdehandse korte roman die verraadt dat de auteur een uitstekende verteller is van korte verhalen (hij debuteerde vorig jaar met de bundel 'Pleidooi voor een warmere samenleving en andere beslommeringen').

De levensechtheid waarmee het boek werd geschreven is een hedendaagse levensles van afgunst, schuld en boete. Volks? Ja, maar een witte raaf door zijn rijkdom aan menselijke emoties.

Koen Van Wichelen is de zoon van de veel te vroeg in 2004 overleden ondervoorzitter van het LVV Staf Van Wichelen.

Meer info: www.koenvanwichelen.be

Koen Van Wichelen, **Krokodillentranen**.
Uitg. Atlas-Contact, 2013; 206 blz.;
18,95 euro.

Wil de N-VA wel echt neutraliteit?

De discussie over de neutraliteit aan overheidsloketten begint een zielig kantje te krijgen. Professor Etienne Vermeersch verdedigt de seculiere staat en wordt door sp.a-senator Bert Anciaux verweten "te zeveren". Columnist Fikry El Azzouz stelt in een column de vrijzinnigen die om neutraliteit van de overheidsdiensten vragen zonder meer gelijk met Sharia4Belgium, een groep salafisten die als ultiem doel de invoering van de sharia in België heeft en die er ook in slaagde minderjarigen naar de oorlog in Syrië te sturen. Blijkbaar hoeft een minimum aan respect en intelligente argumenten in deze polemiek niet voor de 'progressieven'.

Decreet

Daarom moet de politiek de knoop over de neutraliteit van de overheid doorhakken, duidelijkheid verschaffen aan alle burgers en rechtszekerheid creëren. Er moet dringend een decreet komen dat een einde maakt aan de discussies die thans in tal van steden en gemeenten gevoerd worden. Het kan toch niet dat er in de 308 gemeenten die Vlaanderen telt, evenveel reglementen over de loketfunctie of de dresscode van hun lokale ambtenaren zullen gelden. Een uniforme regelgeving dringt zich op. Voor decreetgeving ter zake, zou de minister van Binnenlands Bestuur zich kunnen baseren op de deontologische code van de Vlaamse gemeenschap, gepubliceerd op de website van het departement Bestuurszaken. Die code is duidelijk: een ambtenaar mag geen schijn van partijdigheid wekken. Dat is immers precies wat het dragen van religieuze en levensbeschouwelijke symbolen in de hand werkt, namelijk een vermoeden van partijdigheid van wie diensten moet verlenen aan de burgers.

Op sp.a en Groen! moeten we in deze kwestie niet rekenen. Hoewel de socialisten decennialang schouder aan schouder met de liberalen gestreden hebben om de neutraliteit ingang te doen vinden in het Belgische openbare en institutionele leven, denk aan het verbod op kruisbeelden in rechtbanken, vre-

zen ze nu een electorale afstraffing als ze consequent de Verlichtingswaarden doortrekken. De inspanningen die geleverd werden voor de secularisering zorgden ervoor dat in onze samenleving het zelfbeschikkingsrecht voor elk individu een garantie werd en dat de zuilen minder dominant werden. Nu er eisen komen van de zogenaamde 'woordvoerders' van de moslimgemeenschap (terwijl zoveel moslims niets vragen, behalve een job), spuwen ze echter de neutraliteit uit en noemen ze het principe 'ouderwets'. Voor Open Vld is neutraliteit van de overheid nog steeds een belangrijk principe dat de lokale autonomie overstijgt.

Resolutie

Van de N-VA nam ik aan dat het standpunt van hun voorzitter ook van toepassing is voor mensen die buiten de Antwerpse gemeentegrenzen wonen, maar blijkbaar heeft Geert Bourgeois daar de moed niet voor. In zijn antwoord op mijn vraag in het Vlaams Parlement, verschulde de minister zich achter de autonomie van de gemeentebesturen en hun leidende ambtenaren. Eerder waren zijn partijgenoten in de Kamer nog helemaal vóór een dergelijk voorstel, toen Patrick Dewael de premier opriep om werk te maken van neutraliteit. Ook in Gent verdedigt de N-VA dit standpunt. Maar daar waar de kracht van verandering in daden zou kunnen omgezet worden, beweegt er ... niks. Ik zal alsnog een resolutie indienen, naar analogie met de deontologische code van de Vlaamse overheid. Dan is het aan het Vlaams Parlement om stelling in te nemen.

Eén wet voor iedereen

Veel tegenstanders van het verbod verwijzen zonder al teveel voorafgaand onderzoek naar het Brits model. Wat ze echter niet onder ogen willen zien, is dat in Groot-Brittannië door alle toegevingen in de naam van godsdienstvrijheid de situatie uit de hand gelopen is. Er bestaan ondertussen tal van sharia-rechtbanken die bij hun uitspraken over za-

Ann Brusseel
Vlaams volksvertegenwoordiger.

ken als huiselijk geweld en echtscheidingen de rechten van vrouwen tot nul herleiden. Onlangs bracht het BBC-programma Panorama hierover een onthutsende reportage. Slachtoffers die de vonnissen van de shariarechtbanken in twijfel trekken, worden geïntimideerd. Om die reden, is er al jaren een burgerbeweging actief, 'One Law for All', getrokken door ex-moslima Maryam Namazi. Daar gaat het immers om: dat voor elke burger dezelfde wetten gelden, ongeacht hun geloofsovertuiging.

Ook in ons land dreigt het verkeerd te lopen. In zowat alle Brusselse stadsscholen wordt alleen nog halal gegeten (door alle leerlingen), in Belgische ziekenhuizen worden maagdevliezen hersteld, en kunnen moslims het pleegouderschap van holebi's weigeren. We moeten het niet verder laten komen. Het volstaat de wetgeving toe te passen, de overheid en het institutioneel domein neutraal te houden en niet op alle religieuze eisen die botsen met onze wetgeving in te gaan. Elke inwoner van ons land kan zijn of haar geloof belijden binnen de wettelijke afspraken.

In essentie is dit ook de stelling van de burgerbeweging RAPPEL, enkele jaren geleden opgericht in ons land: een duidelijke en consequente scheiding tussen 'geloof en staat' biedt de beste garantie om burgers van diverse achtergrond te laten samenleven. In een open samenleving moeten we niet de verschillen tussen mensen benadrukken, maar wat we gemeenschappelijk hebben: universele menselijke waarden.